

Utjecaj pandemije COVID-19 na svjetsku trgovinu i trgovinsku politiku

Blašković, Veronika

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:713157>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-18**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

VERONIKA BLAŠKOVIĆ

**SVJETSKU TRGOVINU I TRGOVINSKU
POLITIKU**

Završni rad

Pula, 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

VERONIKA BLAŠKOVIĆ

**UTJECAJ PANDEMIJE COVID-19 NA
SVJETSKU TRGOVINU I TRGOVINSKU POLITIKU**

Završni rad

JMBAG: 0303066748, redovita studentica
Studijski smjer: Financijski management, poslovna ekonomija

Predmet: Međunarodna ekonomija
Znanstveno područje: društvenih znanosti
Znanstveno polje: ekonomije
Znanstvena grana: međunarodna ekonomija

Mentor / Mentorica: prof. dr. sc. Ines Kersan-Škabić
Pula, listopad 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Veronika Blašković, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera financijski management, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, 19.10.2021. godine

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, Veronika Blašković, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Utjecaj pandemije Covid-19 na svjetsku trgovinu i trgovinsku politiku koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 19.10.2021.

Potpis

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici Ines Kersan-Škabić na stručnoj pomoći i savjetima prilikom izrade ovog završnog rada.

Također joj se zahvaljujem i na svim sugestijama što mi je davala tijekom izrade ovog završnog rada te na strpljenju i svim konzultacijama koje mi je pružila kako bih lakše i bolje napravila rad.

SADRŽAJ

1.UVOD.....	1
2.SVJETSKA TRGOVINA U VRIJEME COVID-19 PANDEMIJE	3
2.1 Nastanak pandemije Covid-19.....	3
2.2. Utjecaj pandemije Covid-19 na svjetsku trgovinu.....	4
2.3. Trgovina medicinskim preparatima tijekom pandemije	8
3. UTJECAJ PANDEMIJE NA TRGOVINSKU POLITIKU	12
3.1. Uloga Svjetske trgovinske organizacije u pandemiji	14
3.2. Uloga Europske unije u pandemiji	18
3.3. Carine u vrijeme pandemije	22
4. POSLJEDICE PANDEMIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ	24
4.1. Robni uvoz i izvoz u Republici Hrvatskoj	26
ZAKLJUČAK	30
Sažetak	31
Summary.....	32
LITERATURA	33
POPIS SLIKA.....	37
POPIS TABLICA.....	388
POPIS GRAFIKONA	399

1.UVOD

Proces globalizacije godinama se razvijao te je doživio vrhunac u kojem je ostvario povezanost svijeta na temelju međusobne zavisnosti koja je stvorila nove oblike konkurencije. Pandemija koronavirus uzrokuje krizu koja bi prema podacima iz zadnje dvije godine mogla biti veća i šira nego depresija s početkom tridesetih godina prošloga stoljeća. Pandemija je do sada nanijela velike štete svjetskom gospodarstvu i ne može se procijeniti do kada će ih nanositi. Ukupne štete moći će se početi procjenjivati tek onda kad se u dovoljno velikoj mjeri spozna virus i kad se on počne stavljati pod kontrolu.

Predmet ovog rada je analiza utjecaja Covid-19 na svjetsku trgovinu i trgovinsku politiku. Pandemija Covid-19 je virus koji se izrazito brzo proširio diljem svijeta, utjecao je na zdravstveno stanje ljudi kao i na međunarodno poslovanje i svjetsku trgovinu.

Mjere koje su bile nužne za poduzeti tijekom najvećih valova pandemije i krizne situacije bile su rigorozne za trgovinu na globalnoj razini. Zatvaranjem granica privremeno se obustavio uvoz i izvoz što je onemogućilo normalan tijek pribavljanja određenih proizvoda ili usluga, a samim time i prekid procesa nabave robe diljem svijeta. S obzirom na specifičnost pojave krize COVID-19, poslovni svijet, svjetska ekonomija i trgovina se našla u nezavidnom položaju. U takvim drugačijim i u potpunosti novim provođenjem poslovanja internet je doživio svoj vrhunac i trgovina se počela u velikom postotku odvijati putem web stranica temeljem narudžbe.

Cilj rada je prikazati posljedice pandemije Covid-19 s isticanjem svjetske trgovine i trgovinske politike koja se značajno mijenjala od početka pandemija sve do sada. Rad se sastoji od četiri poglavlja. U uvodnom dijelu rada prikazani su predmet i cilj rada te struktura rada. Drugo poglavlje, "Svjetska trgovina u vrijeme COVID-19 pandemije", je poglavlje unutar kojeg se definira pojam pandemije Covid-19 i kriznih situacija koje je ova pandemija prouzročila. Također u ovom poglavlju govorimo i o "Utjecaj pandemije COVID-19 na svjetsku trgovinu" što nam pobliže objašnjava osnovno sredstvo borbe protiv pandemije što prikazuje internet kao osnovni način komunikacije i provedbe trgovine tijekom pandemije te ulogu Svjetske trgovinske organizacije u provođenju krizne situacije nad trgovinom te prikaz utjecaja pandemije na svjetsku trgovinu. Treće poglavlje

"Utjecaj pandemije na trgovinsku politiku" govori nam o problemima i promjenama u trgovinskoj politici te o njihovim rješenjima, također govorimo o utjecaju Svjetske trgovinske organizacije i njezinim mjerama potpore. U trećem poglavlju osvrnuli smo se i na „Ulogu Europske unije u pandemiji“ gdje ćemo vidjeti na koji način je Europska Unija pripomogla u rješavanju problema pandemije koronavirus. Također su spomenute i carine uvoza i izvoza te do kojih je promjena došlo tijekom pandemije. Četvrto poglavlje "Posljedice pandemije u Republici Hrvatskoj" prikazuju potencijalne pozitivne i negativne rizike koji se odvijaju tijekom ugrožene epidemiološke situacije te izravan utjecaj na vanjskotrgovinsku politiku. U tom poglavlju objašnjen je i uvoz i izvoz za Republiku Hrvatsku te posljedicama koje je pandemija Covid-19 uzrokovala vezano za uvoz, odnosno izvoz. Zatim se navode pozitivni rizici kao situacija 2021. godine koja omogućuje svakom stanovniku primjenu cjepiva te ukoliko se procijepi većina stanovništva dolazi do ukidanja restriktivnih mjera i potencijalno normalno provođenje poslovanja bez dodatnih ograničenja. U radu će se koristiti različite metode istraživanja. Induktivna metoda koristila se u području istraživanja povijesti svjetskih trgovinskih organizacija, zatim metodom analize su se istraživali međunarodni trgovački sporazumi, metodom sinteze, statističkom metodom, metodom klasifikacije i komparativnom metodom su rađene potrebne analize i interpretacije. Na kraju rada nalazi se zaključak unutar kojeg su prikazani svi relevantni zaključci koji su doneseni temeljem rada.

2.SVJETSKA TRGOVINA U VRIJEME COVID-19 PANDEMIJE

2.1 Nastanak pandemije Covid-19

Covid-19 je virusna bolest uzrokovana otkrivanjem novog soja koronavirusa u Kini krajem 2019. godine. Izrazito brzo širenje ove bolesti dovelo je proglašenja pandemije od strane Svjetske zdravstvene organizacije (WHO). U prvom kvartalu 2020. godine svjetsko gospodarstvo se suočilo sa značajnom promjenom, u dijelovima Azije pojavio se dotad nepoznat virus koji se ubrzano širio te je zahvatio i zemlje Europe što je ostavilo snažne posljedice na njihova gospodarstva. Pojedine zemlje su relativno kasno reagirale ili su ciljale na stvaranje kolektivnog imuniteta, te su suočene sa značajnim porastom mortaliteta starijih skupina stanovništva i onih s kroničnim oboljenjima. U svrhu ograničenja širenja pandemije većina zemalja propisala je smanjivanje ili kompletnu zabranu socijalnih kontakata, što je proizvelo i ekonomske posljedice.¹

Glavne makroekonomske posljedice pandemije koronavirusa su mnogobrojne i izgradnja ponovne stabilnosti poduzeća, međunarodne trgovine i gospodarstva u cjelini trajat će godinama. Pogođeni su i glavni trgovinski subjekti, što se nepovoljno odrazilo i na izvoz, a naročito izvoz usluga. Ovakva kretanja djelovala su i na smanjenje privatnih investicija uslijed snažnoga negativnog šoka potražnje, no vjerojatno i javnih. Naime, dio javnih investicija financira se iz proračuna, ali je fiskalna pozicija svake države uvelike ovisna o kretanju potražnje. Razdoblje zatvaranja urodilo je snažnim smanjenjem poreznih prihoda kao i doprinosa. To će zajedno s pritiskom javnosti utjecati i na potrebu rezanja proračunskih rashoda, uslijed čega će se smanjivati i kapitalna ulaganja.

¹ L. Rogić Dumančić, Ž. Bogdan i I. Raguž Krištić, *Utjecaj Covid-19 krize na hrvatsko gospodarstvo*, [website], 2020., <https://ideas.repec.org/h/hde/opchap/28-04.html>, (pristupljeno 14.06.2021.).

Dio investicija će svakako otkazati i poduzeća u javnom, ali i privatnom vlasništvu. Navedeno pridonosi i amplifikaciji šoka potražnje. Ipak, smanjenje investicija i osobne potrošnje bilo je neznatno slabije nego što je pao BDP. Smanjenju BDP-a u drugom kvartalu od 15% najviše je pridonijelo smanjenje izvoza usluga za dvije trećine.

Nužno je također istaknuti i djelovanje automatskog stabilizatora koje se ogleda u smanjenju uvoza, uz šok potražnje, većina poduzeća obustavila je svoje djelatnosti, što je rezultiralo šokom ponude.²

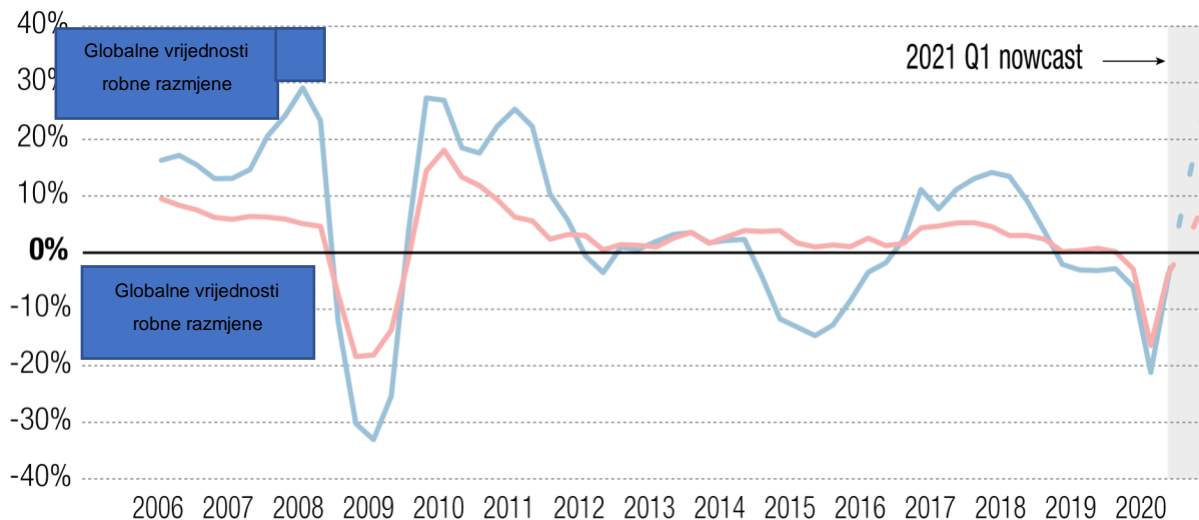
2.2. Utjecaj pandemije Covid-19 na svjetsku trgovinu

Trgovina na svjetskoj razini je doživjela opadanje u proljeće 2020. godine te su mnoge vlade nametnule prepreke provođenja izvoza medicinskih proizvoda i snizile su carine na uvoz poljoprivrednih proizvoda s ciljem povećanja opskrbe kritične robe na domaćem tržištu. Ekonomski šok kao posljedica pandemije Covid-19 ostavio je mnogobrojne posljedice, vanjski dug je izrazito brzo rastao i dosegnuo rekordno visoku razinu 2020. godine sa dostizanjem 31 posto BDP-a u gospodarstvima u razvoju.

Prema podacima Konferencije Ujedinjenih naroda za trgovinu i razvoj (UNCTAD), globalna trgovinska razmjena pala je u 2020. godini 9% zbog mjera suzbijanja pandemije. U drugoj polovici 2020. godine pala je 15% ali se oporavila u posljednja tri mjeseca, vođena pojačanom razmjenom robe, posebno između razvijenih zemalja i onih u razvoju. Robni uvoz i izvoz porasli su u četvrtom tromjesečju oko 8% u odnosu na treće tromjesečje te se je tako većina proizvodnih sektora oporavila, izuzev energetskog i prometnog sektora. Razmjena usluga zadržala se pak na razini trećeg tromjesečja zbog epidemioloških mjera koje su bile na snazi, a najviše je pogođen sektor putovanja.

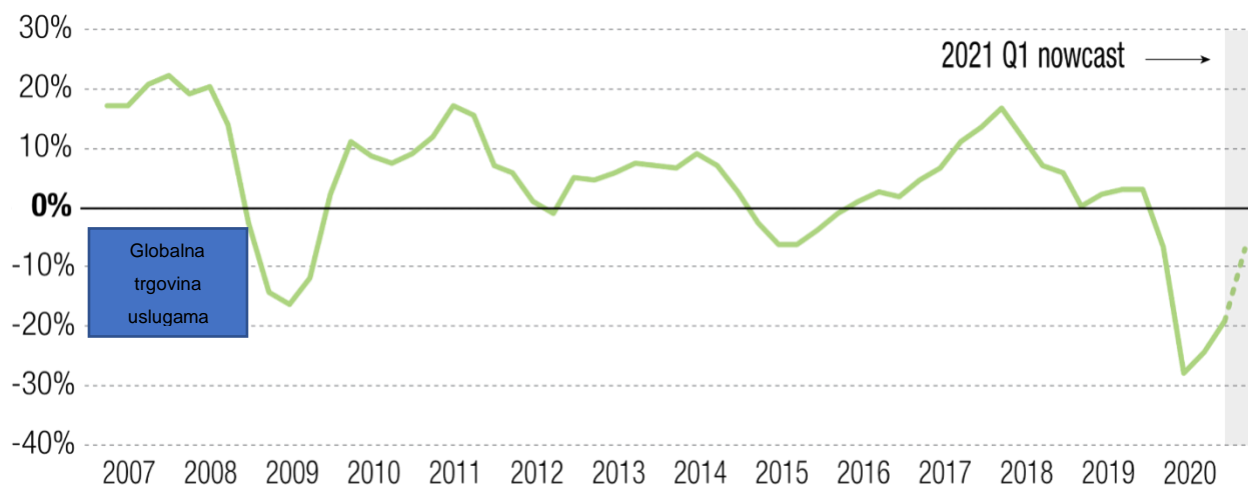
² J.Tica i K. Bačić(ed.), *Ekonomska politika u 2021. godini – Hrvatska poslije pandemije*, [website], 2020., <https://ideas.repec.org/h/hde/opchap/28-04.html>, (pristupljeno 14.06.2021.)

SLIKA 1: Ukupna globalna trgovina robom 2006.-2021.

Izvor: UNCTAD, *Utjecaj pandemije COVID-19 na trgovinu i razvoj*, [online fotografija], https://unctad.org/system/files/official-document/gdsdsimisc2021d3_en.pdf, (pristupljeno 14.07.2021.)

SLIKA 2: Trgovina uslugama 2007.-2021.

Izvor: UNCTAD, *Utjecaj pandemije COVID-19 na trgovinu i razvoj*, [online fotografija], https://unctad.org/system/files/official-document/gdsdsimisc2021d3_en.pdf, (pristupljeno 14.07.2021.)

Kroz slike 1 i 2 vidi se razlika potražnje za trgovinom robe i usluga kroz razdoblje od 2006. do 2021. godine. Nakon naglog pada u prvoj polovici 2020. godine, globalna trgovina robom i uslugama vratila se u trećem tromjesečju 2020. Podaci ukazuju na nastavak ovog trenda u četvrtom tromjesečju 2020. i prvom kvartalu 2021., ali oporavak usluga nastavlja se zaostajati za trgovinom robom. U prvom tromjesečju 2021. godine, na godišnjoj razini, trgovina robom je porasla za 25 posto u odnosu na 2020. godinu, no trgovina uslugama se smanjila za 8 posto u odnosu na 2020.godinu. Negativno stanje usluga uglavnom je potaknuto naglim padom i kontinuiranom slabom potražnjom za turizmom i putničkim uslugama.³

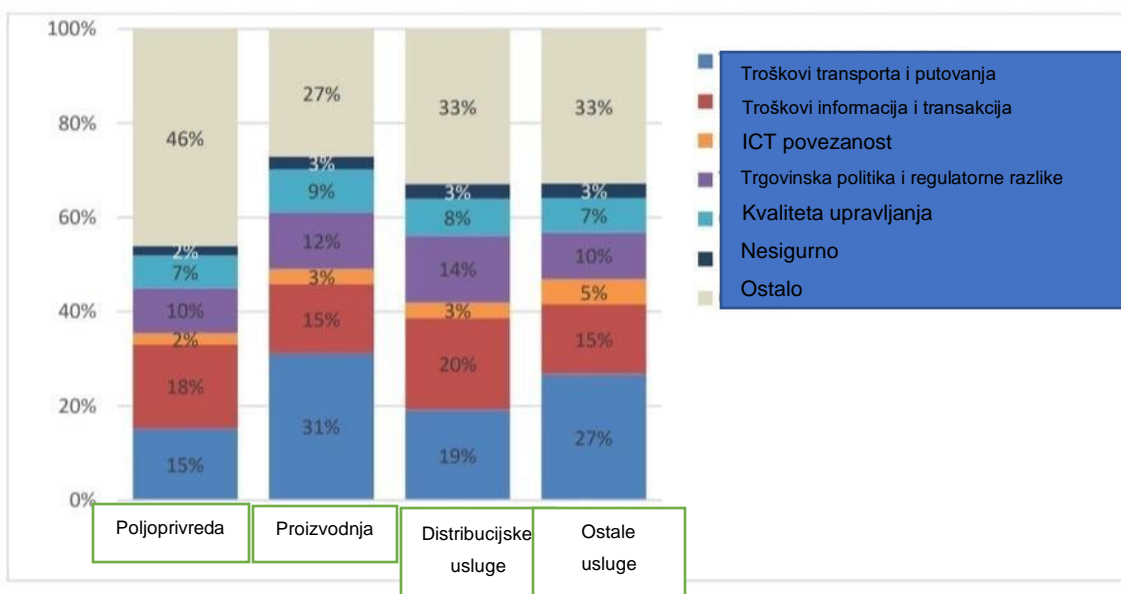
Zaštitna odjeća i oprema s kisikom zabilježili su najveći rast uvoza. Unatoč gospodarskom padu i smanjenju ukupne trgovine izvan EU-a, uvoz se povećao za sve vrste proizvoda povezanih s COVID-19 tijekom 2020., dok je izvoz zabilježio pad za nekoliko kategorija. Među proizvodima povezanim s pandemijom, uvoz zaštitne odjeće i opreme izvan EU zabilježio je najveći porast, odnosno 40% u odnosu na 2019. godinu; slijede ju dijagnostička oprema i proizvodi za sterilizaciju (oko 20%). Najveći rast izvoza izvan EU zabilježen je za proizvode za sterilizaciju (16%) i opremu za dijagnostičko ispitivanje (15%), dok je najveći pad zabilježen za medicinska vozila i namještaj (pad od 11%).

U današnje vrijeme, 2021. godine, Svjetska trgovinska organizacija (WTO) pokazuje kako je globalna trgovina nakon pandemijskog šoka bolesti Covid-19 zabilježila snažan, ali neravnomjeran oporavak te prognozirala povećanje obujma svjetske trgovine robom od 8% u ovoj godini. WTO je priopćilo kako su se izgledi za brzi oporavak u svjetskoj trgovini poboljšali, jer se trgovina povećavala brže nego što se očekivalo u drugoj polovici prošle godine. Podaci WTO-a su pokazali kako je Kina prošle godine bila najveći svjetski izvoznik, čineći 14,7% svjetske trgovine robom te drugi najveći uvoznik iza Sjedinjenih Američkih Država, s udjelom od 11,5%. WTO nadalje predviđa kretanja trgovine u 2022. godini s rastom koji bi trebao usporiti na 4%, a učinci pandemije će se i dalje osjećati, jer će ovaj tempo širenja trgovinu i dalje ostavljati ispod pretpandemijskog trenda.

³ UNCTAD, *Utjecaj pandemije COVID-19 na trgovinu i razvoj*, [website], <https://unctad.org/programme/covid-19-response/impact-on-trade-and-development-2021>, (pristupljeno 15.07.2021.)

Najvažnije zemlje svjetske trgovine, prikazuju se na ljestvici od 50 najboljih. Vodeće zemlje robe u posljednjih deset godina su Vijetnam i Filipini, dok u trgovini uslugama prednjače Katar i Ujedinjeni Arapski Emirati. Aktivno sudjelovanje u globalnim lancima vrijednosti, posebno u proizvedenoj robi, Vijetnamu i Filipinima bila je glavna pokretačka snaga za gospodarsko poboljšanje.

SLIKA 3: Troškovi svjetske trgovine

Izvor : WTO, *Trade costs in the time of global pandemic*, [online fotografija], https://www.wto.org/english/tratop_e/covid19_e/trade_costs_report_e.pdf, (pristupljeno 25.09.2021.)

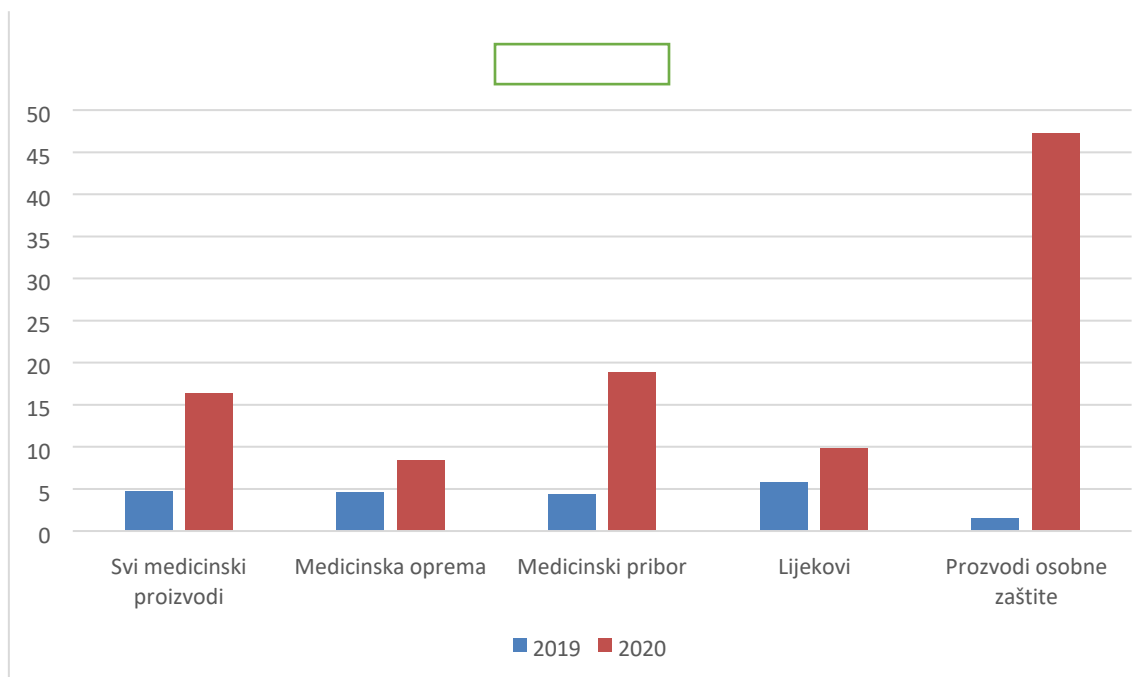
Čimbenik konkurencije u svjetskoj trgovini oduvijek je imao značajan utjecaj, te je omogućavao da tržišne cijene budu na prihvatljivoj i niskoj razini sve do pojave pandemije Covid-19. Pandemija je značajno utjecala na svjetsko tržište, te su suradnje između velikih kompanija preuzele bitnu ulogu u trgovini na način da su osnažile odnose, u tom trenutku, čimbenik konkurencije postaje manje bitan dok bitka za opstanak gospodarskog sektora poprima novi oblik.⁴

⁴ UNCTAD, *Defending competition in the markets during Covid-19*, [website] <https://unctad.org/es/node/2371>, (pristupljeno 25.09.2021.)

2.3. Trgovina medicinskim preparatima tijekom pandemije

Prema podacima WTO-a ukupno smanjenje u svjetskoj trgovini robom u 2020. godini iznosilo je 7,6%. Trgovina medicinskim proizvodima nastavila je bilježiti ogroman rast od 16,3% u 2020. godini, dok je u 2019. godini taj rast iznosio 4,7%.

Grafikon 1. Godišnji rast trgovine medicinskom robom prema grupama proizvoda u 2019. i 2020. godini

Izvor: WTO, *Trade in medical goods in the context of tackling Covid-19, Developments in the first half of 2020*. [online fotografija], https://www.wto.org/english/tratop_e/covid19_e/medical_goods_update_e.pdf, (pristupljeno 28.08.2021.)

Tablica 1: Izvoz medicinskih proizvoda od 2018. do 2020. godine

KATEGORIJA PROIZVODA	VRIJEDNOST (mil.\$)			Godišnja promjena (%)	
	2018.	2019.	2020.	2019.	2020.
SVI MEDICINSKI POIZVODI	957,679	999,123	1159,674	4,3	16,1
Medicinska oprema	134,517	140,9+4	150,985	4,7	7,2
Ventilatori	7,373	8,037	13,944	9,0	73,5
Medicinski pribor	164,968	172,511	204,391	4,6	18,5
Testni pribor	27,274	28,159	39,249	3,2	39,4
Lijekovi	520,175	546,253	603,226	5,0	10,4
Proizvodi za osobnu zaštitu	138,0198	139,465	201,071	1,0	44,2
Zaštitne maske za lice	75,505	77,159	136,257	2,2	76,6
Dezinficijensi	37,068	35,941	35,062	-3,0	-2,4
Sapuni za ruke	22,040	22,914	25,923	4,0	13,1
Ostali zaštitni pokrivači	3,406	3,452	3,830	1,3	10,9
COVID-19 kritični proizvodi	294,717	303,915	394,824	3,1	29,9

Izvor: WTO, *Trade in medical goods in the context of tackling Covid-19, Developments in the first half of 2020.* [online fotografija], https://www.wto.org/english/tratop_e/covid19_e/medical_goods_update_e.pdf, (pristupljeno 28.08.2021.)

Tablica 2: Uvoz medicinskih proizvoda od 2018. do 2020. godine

KATEGORIJA PROIZVODA	VRIJEDNOST (mil.\$)			Godišnja promjena (%)	
	2018.	2019.	2020.	2019.	2020.
SVI MEDICINSKI POIZVODI	966,146	1015,992	1183,170	5,2	16,5
Medicinska oprema	135,849	141,954	155,545	4,5	9,6
Ventilatori	7,872	8,325	14,919	5,8	79,2
Medicinski pribor	162,613	169,279	201,548	4,1	19,1
Testni pribor	28,504	28,540	41,160	0,1	44,2
Lijekovi	533,285	567,733	620,049	6,5	9,2
Proizvodi za osobnu zaštitu	134,400	137,027	206,027	2,0	50,4
Zaštitne maske za lice	76,065	78,156	141,409	2,7	80,9
Dezinficijensi	34,674	34,060	35,581	-1,8	4,5
Sapuni za ruke	20,627	21,650	24,915	5,0	15,1
Ostali zaštitni pokrivači	3,033	3,162	4,123	4,2	30,4
COVID-19 kritični proizvodi	288,850	299,858	398,996	3,8	33,1

Izvor: WTO, *Trade in medical goods in the context of tackling Covid-19, Developments in the first half of 2020.* [online fotografija], https://www.wto.org/english/tratop_e/covid19_e/medical_goods_update_e.pdf. (pristupljeno 28.08.2021.)

Sve grupe medicinskih proizvoda pokazale su značajno povećanje prodaje u 2020. godini. Lijekovi su ostali najveća kategorija po trgovačkoj vrijednosti, s više od 50% ukupnog udjela medicinske robe i u 2019. i u 2020. godini. Najveći porast udjela ostvaren je kod proizvoda za osobnu zaštitu koji su iznosili 13,7% u 2019. godini, ali je udio u 2020. godini porastao na 17,4%. Ova je skupina također zabilježila najveći rast, čak 47,2% u 2020. godini u odnosu na 1,5% u 2019. godini. Što se tiče njihove vrijednosti, prodaja proizvoda za osobnu zaštitu porasla je za 130,6 milijardi dolara u 2020. godini. Ukupna

trgovinska vrijednost zaštitnih maski za lice u 2020. godini iznosila je 277,7 milijardi dolara. Među različitim vrstama maski za lice, trgovina tekstilnim maskama povećala se gotovo pet puta. Kompleti za testiranje, koji se koriste za određivanje stope incidencije koronavirusa, zauzimaju oko 20% trgovine medicinskim potrepštinama. Vrijednost uvoza u 2018. i 2019. godini porasla je samo 0,1%, dok je uvoz u 2020. godini porastao za 44%. Trgovina proizvodima koji se smatraju kritičnim za period pandemije uzrokovane koronavirusom, porasla je za 31% u 2020. godini, u vrijednosti od 794 milijarde dolara. To je poprilično značajno povećanje ako usporedimo s rastom od 4% u 2019. godini za istu skupinu proizvoda.⁵

⁵ WTO, *Trade in medical goods in the context of tackling Covid-19, Developments in the first half of 2020*, [website], https://www.wto.org/english/tratop_e/covid19_e/medical_goods_update_e.pdf, (pristupljeno 28.08.2021.)

3. UTJECAJ PANDEMIJE NA TRGOVINSKU POLITIKU

Kriza uzrokovana koronavirusom različito je utjecala na razne sektore i poduzeća, a to ovisi o nizu čimbenika, među ostalim o mogućnosti prilagodbe prekidima u lancu opskrbe, te o postojanju zaliha ili oslanjanju na proizvodnju bez zaliha. Europska komisija u bliskom je kontaktu s nacionalnim tijelima, predstavnicima industrije i ostalim dionicima te prati i ocjenjuje učinak na europske industrije i trgovinu od početka pandemije pa sve do danas. Poduzeća su jednim dijelom osigurana od strana financiranja sredstvima Europske unije. Europska unija i dalje osigurava izravnu likvidnost poduzećima pogođenima krizom putem investicijske inicijative kao odgovora na koronavirus, uz zajedničko upravljanje s državama članicama. Osim toga, Komisija je u okviru Europskog investicijskog fonda stavila na raspolaganje do 8 milijardi eura za financiranje 100 000 malih poduzeća pogođenih krizom.

Područje vanjskotrgovinske politike izrazito je pogođeno financijskim rizikom. Financijski rizik predstavlja opasnost koja može djelomično ili potpuno onemogućiti da se plaćanje i naplata, odnosno financijska likvidacija vanjskotrgovinskog posla, izvrši na ugovoreni način i u ugovorenom roku. Time financijski rizik utječe na financijski rezultat i negativno se odražava na šire društvene zajednice i gospodarstvo u cjelini.⁶

Pandemija Covid-19 i dalje predstavlja najveću prijetnju izgledima trgovine, jer bi novi valovi zaraze lako mogli potkopati bilo kakav oporavak kojem se nadalo.

Naime, pojava cjepiva kao i njezina primjena omogućuje poduzećima brže otvaranje i pojačavanje poslovanja te pruža mogućnost potpunog oporavka jer uz cijepljeno stanovništvo predviđa se povratak poslovanja trgovina i svih poduzeća na globalnoj razini. Svjetska trgovina je u vrijeme pandemije pružala izrazito značajnu ulogu u pružanju osnovnih namirnica i osnovnih medicinskih potrepština zemljama diljem svijeta iako su mjere u pojedinim državama izrazito otežavale provođenje trgovine.⁷

⁶ I. Andrijanić, *Poslovanje u vanjskoj trgovini*, 2005., str.241

⁷ WTO, *World trade primed for strong but uneven recovery after Covid-19 pandemic shock*, [website], https://www.wto.org/english/news_e/pres21_e/pr876_e.htm, (pristupljeno 21.09.2021.)

Svjetska trgovina je promjenjive prirode te se prilagođava potrebama na tržištu, od početka pandemije do danas potražnja se izrazito promijenila. Pojedini proizvodi čija je potražnja u proteklim godinama bila izrazito visoka, sada se znatno smanjila. U širokom kontekstu prirodnih i humanitarnih kriza, vlade obično pokušavaju identificirati proizvode ključne za njihovo suočavanje što zahtijeva da dođu na međunarodna tržišta i olakšaju uvoz te robe. Popis osnovne robe, opreme i usluga obično uspostavlja Nacionalno tijelo za upravljanje katastrofama (NDMA) ili slično tijelo zaduženo za odgovor na određenu katastrofu. Nužna roba čija je potražnja u periodu pandemije izrazito visoka ovisi o kontekstu i razlikuje se među zemljama. Tijekom početne faze pandemije pojavila se svjetska potražnja za mehaničkim ventilatorima, zaštitnim maskama za lice, zaštitnom odjećom i dezinfekcijskim sredstvima, zatim je znanstvena organizacija pružala informacije o prenamjeni postojećih lijekova te se time globalna potražnja preusmjerila na proizvode kao što je Hidroksiklorokin i time se razvijala tijekom 2020. godine. U današnje novije vrijeme fokus mnogih zemalja i izrazito visoka potražnja se provodi za Covid-19 cjepivima i proizvodima povezanim s cijepljenjem. Svjetska trgovina se mijenja u skladu s novonastalim promjenama na tržištu koje nastaju posljedično od strane pandemije, stoga trenutno nije moguće sastaviti zajednički dogovoreni popis proizvoda neophodnih za borbu protiv pandemije jer se potražnja za određenim proizvodima razlikuje u pojedinim zemljama.⁸

Prema UNCTAD-u prodaja putem e-trgovine odnosno web stranica raznih trgovina 2019. godine imala je vrijednost u iznosu od 26,7 milijuna američkih dolara prije vrhunca pandemije te se odvijala između poduzeća i poslovanja između potrošača. Jačanjem pandemije i uvođenjem strogih mjera država diljem svijeta u cilju suzbijanja širenja zaraze povećao se rad na daljinu te je internetska maloprodajna prodaja kao udio u ukupnoj maloprodajnoj prodaji ostvarila porast u 2020. godine od 3 posto prema preliminarnim podacima. Provođenje B2C e-trgovine je osnovno sredstvo svjetske

⁸ WTO, Improving trade data for products essential to fight Covid-19, [website] , https://www.wto.org/english/tratop_e/covid19_e/trade_data_report_e.pdf , (pristupljeno 29.08.2021.)

trgovine u borbi protiv pandemije, iako u nerazvijenim zemljama internet i provođenje trgovine putem web stranica nije dostupna svim stanovnicima.⁹

Zatvaranje granice i provođenje ograničenja putovanja uzrokovali su poticaj potrošača u preusmjerivanju potrošnje sa usluga kojima se ponajviše trgovalo do pandemije na drugačiju vrstu usluge. Naime, inovacije i prilagodbe poduzeća i kućanstva spriječile su opadanje ekonomskih aktivnosti te su prerađivački lanci uspjeli nastaviti sa svojim radom dok su drugi poduzetnici i pojedinci svoj posao nastavili odvijati od kuće putem online pristupa isto kao i provođenje trgovine. Ograničenje trgovinskih politika WTO-a spriječilo je protekcionizam koji bi ugušio svjetsku trgovinu, stoga su takve politike ukinute i uvedene su nove mjere liberalizacije. B2B (Business to Business) i B2C (Business to Consumer) internetska prodaja fizičke robe nedavno je doživjela porast potražnje za određenim proizvodima zbog pandemije Covid-19.¹⁰

3.1. Uloga Svjetske trgovinske organizacije u pandemiji

Svjetska trgovinska organizacija (WTO) je međunarodna organizacija koja predstavlja institucionalni i pravni okvir multilateralnog trgovinskog sustava u područjima carina i trgovine robama, uslugama i intelektualnom vlasništvu. Temeljni cilj WTO-a je postizanje održivog rasta i razvitka gospodarstva, opće dobrobiti, liberalnog trgovinskog okruženja, te doprinos postizanju bolje suradnje u vođenju svjetske ekonomske politike. Djelovanje organizacije je usredotočeno na stvaranje otvorenog i ravnopravnog sustava trgovinskih pravila, progresivne liberalizacije i eliminacije carinskih i necarinskih prepreka trgovini robama i uslugama, uklanjanje svih oblika protekcionističkih mjera i diskriminatornih tretmana u međunarodnim trgovinskim odnosima, integraciju nerazvijenih zemalja i

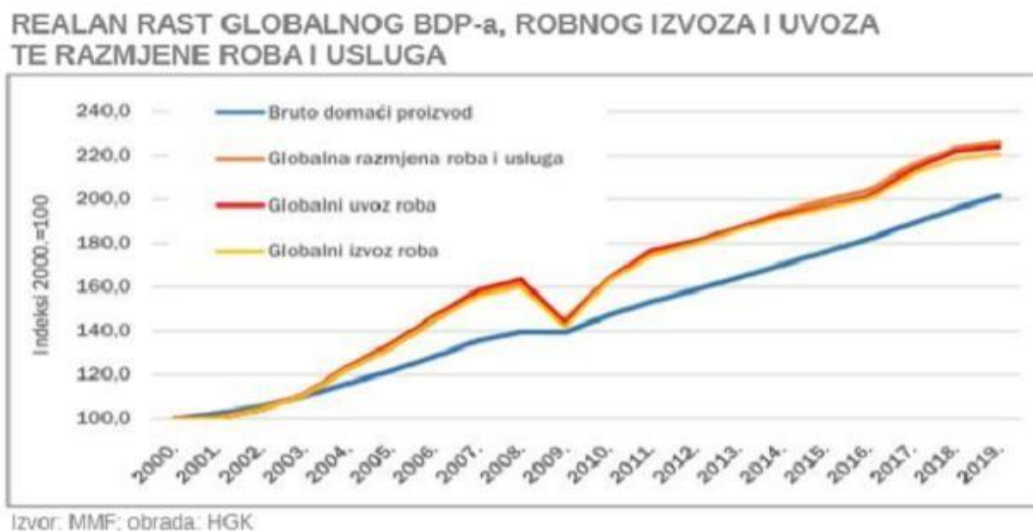
⁹ UNCTAD, *Impact of e-commerce in Covid – 19*, [website], https://unctad.org/system/files/official-document/tn_unctad_ict4d18_en.pdf , (pristupljeno 20.09.2021.)

¹⁰ UNCTAD, *Technical Notes on ICT for development*, [website], https://unctad.org/system/files/official-document/dtlstict2020d13_en_0.pdf, (pristupljeno 20.09.2021.)

zemalja u razvoju, te tranzicijskih zemalja u multilateralni sustav i postizanje maksimalno mogućeg stupnja transparentnosti trgovinskog multilateralnog sustava.¹¹

Svjetska trgovinska organizacija (WTO) ima presudnu ulogu u prikupljanju i analizi podataka o trgovini. Iako dugotrajna pandemija uzrokuje prekid nekih dosadašnjih gospodarskih trendova, nailazi se na neke obrasce globalne trgovine koji pokazuju kako bi ista u budućnosti mogla izgledati.

Slika 4: Realan rast globalnog BDP-a, robnog izvoza i uvoza te razmjena roba i usluga

Izvor: „Privredni“, Kako će pandemija utjecati na svjetsko gospodarstvo i globalnu razmjenu, 4. travnja 2020., <https://privredni.hr/kako-ce-korona-virus-utjecati-na-svjetsko-gospodarsvo-i-globalnu-razmjenu>, (pristupljeno 21.07.2021.)

Zbog zdravstvene krize na globalnoj razini tijela za zaštitu tržišnog natjecanja provode kontrole nad razvojem tržišta i reagiraju u skladu s promjenama. Suočeni su sa dinamičnim promjenama na tržištima uz prevladavanje previsokih cijena osnovnih životnih proizvoda u raznim zemljama. U borbi s kompanijama koje nemaju konkurenciju i postavljaju previsoke cijene, UNCTAD je vladama preporučio da poduzmu 5 ključnih radnji za zaštitu konkurencije na tržištima tijekom krize.

¹¹ WTO, *World Trade Statistical Review 2020*, [website], https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2020_e/wts2020chapter03_e.pdf, (pristupljeno 01.07.2021.)

Tablica 3: Ključne radnje zaštite konkurencije na tržištu tijekom krize Covid-19

osiguranje jednakih uvjeta za tvrtke koje ostaju relevantne u kriznom razdoblju
privremeno provođenje dopuštanja aranžmana za neophodnu suradnju u cilju osiguranja opskrbe i distribucije pristupačnih proizvoda svim potrošačima kako bi se spriječio nedostatak osnovnih proizvoda
nadgledanje tržišta osnovnih proizvoda poput maski, dezinfekcijskih sredstava i gelova uz kontrolu osiguranja dostupnosti i prihvatljivim cijenama
provođenje zakona o tržišnom natjecanju protiv poduzeća koja iskorištavaju kriznu situaciju stvaranjem kartela ili zlouporabljaju svoju tržišnu moć
prilagođavanje postupaka i rokova natjecanja prema izvanrednim okolnostima stvorenim pandemijom

Izvor: UNCTAD, *Defending competition in the markets during COVID-19*, [website], https://www.concurrences.com/IMG/pdf/unctad_defending_competition_in_the_markets_during_covid-19_press_release_8_april_2020.pdf?59239/c2f6a6d3ec259b803bdd4aeb0a523dd752903249, (pristupljeno 15.09.2021)

U današnje vrijeme, 2021. godine, WTO pokazuje kako je globalna trgovina nakon pandemijskog šoka bolesti Covid-19 zabilježila snažan, ali neravnomjeran oporavak te prognozirala povećanje obujma svjetske trgovine robom od 8% u ovoj godini. WTO je priopćilo kako su se izgledi za brzi oporavak u svjetskoj trgovini poboljšali, jer se trgovina povećavala brže nego što se očekivalo u drugoj polovici prošle godine. Podaci WTO-a su pokazali kako je Kina prošle godine bila najveći svjetski izvoznik, čineći 14,7% svjetske trgovine robom te drugi najveći uvoznik iza SAD-a, s udjelom od 11,5%. WTO nadalje predviđa kretanja trgovine u 2022. godini s rastom koji bi trebao usporiti na 4%, a učinci

pandemije će se i dalje osjećati, jer će ovaj tempo širenja trgovinu i dalje ostavljati ispod pretpandemijskog trenda.¹²

Pojavom pandemije Covid-19 došlo je do poremećaja trgovinskih tijekova i promjena trgovinskih politika putem globalnih lanaca vrijednosti. Kombinacija šoka potražnje i ponude dovela je do značajnog utjecaja na trgovinu sveukupnim robama i uslugama.

Donošenje mjere zatvaranja međunarodnih granica u cilju obustave širenja zaraze Covid-19 nastale su mnogobrojne posljedice koje su direktno utjecale na trgovinu i poremećaj globalnih trgovinskih tokova. Nadalje, donošene mjere tijekom pandemije smanjile su potražnju na globalnoj razini a samim time su posljedično prouzrokovale veliku štetu i gubitak za turizam. Turistička putovanja su postala ograničena, a u pojedinim državama u potpunosti onemogućena, samim time i trgovina doživjela značajan pad i gubitak u poslovanju. Period oporavka trgovina i ekonomije ovisi o zdravstvenoj situaciji prema kojoj će se donositi odluke o mjerama izravnjanja krivulje pandemije odnosno procesa zaraze. Zemlje koje ponajviše provode trgovinu putem turizma i transporta u pandemiji su doživjele značajan gubitak i izrazito su pogođene, dok zemlje koje provode trgovinu automobila, baznih metala i robe kroz pandemiju prolaze sa manjim gubicima. Mjere za pojednostavljenje trgovinskih politika i procedura te olakšanje provođenja trgovine preko granice nužne su za smanjenje utjecaja pandemije i pružanje podrške za oporavak zemljama na globalnoj razini.

Kontinuirani pristup osnovnim proizvodima i uslugama omogućuje se tijekom pandemije provođenjem određenih trgovinskih politika kao što su logističke usluge i održavanje transporta. Trgovinske politike se provode kroz jačanje sporazuma o tranzitu, ubrzavanje kretanja medicinskih proizvoda potrebnih za sprječavanje pandemije te prehrambenih i energetskih proizvoda s ciljem nadopune reformi trgovinskih politika i mjera za olakšavanje provođenja kontinuiranog trgovanja. Neposredni poremećaji nastali iz pandemije na području trgovine i trgovinskih politika ublažuju se putem smanjenja carina i provođenjem mjera potrebnih za olakšavanje prelaska granice. Neposredne trgovinske politike koje se ponajviše provode tijekom pandemije u cilju ublažavanja trgovine,

¹² Croatian, *WTO:Svjetska trgovina će u 2021. porasti za 8%*, 1. travanj 2021., [website], <http://croatian.cri.cn/vijesti/3742/20210401/643894.html> , (pristupljeno 15.09.2021.)

upravljanja rizičnim situacijama i olakšavanjem protoka osnovnih medicinskih proizvoda se sastoje od ukidanja carina na ključne proizvode u medicinske svrhe, smanjenja uvoznih i izvoznih tražbina, smanjenja carina za prehrambene proizvode te provođenjem osiguranja kontinuiteta poslovanja.

Suradnja i transparentnost imaju ključnu ulogu u suzbijanju pandemije Covid-19 te u poticanju gospodarskog oporavka. Trgovinska politika ima središnju ulogu u suzbijanju pandemije putem suradnje i transparentnosti. Naime nedostatak adekvatnih ili pravovremenih informacija otežava donošenje utemeljenih odluka i time dovodi do neoptimalnih i kontraproduktivnih mjera politike. Obzirom da prema prirodi međunarodne trgovine nijedna članica WTO-a nema cjelovite informacije o svjetskoj trgovini unutar svoje nadležnosti, time se mora provoditi putem suradnje temeljem razmjene informacija s drugim članicama.

Svjetska trgovinska organizacija na zahtjev svojih članica poduzima razne mjere potpore kako bi im omogućila funkcioniranje vanjske i unutarnje trgovine tokom pandemije. Neke od mjera wto-a su: bespovratna sredstva u sektoru turizma, sredstva za podmirivanje dugova raznih aviokompanija, potpore za samozaposlene i male poduzetnike, financiranje državnih dugova prema farmaceutskim tvrtkama itd.

3.2. Uloga Europske unije u pandemiji

Od početka pandemije čelnici EU -a blisko su povezani. Budući da je broj slučajeva diljem EU u jesen 2020. godine ponovno počeo značajno rasti, čelnici država i vlada nastavili su svoje redovite videokonferencije i pomno koordinirali svoj odgovor. Njihov cilj je usporavanje širenja virusa i ublažavanje ekonomskih posljedica za zemlje članice EU. Europsko vijeće je 10. prosinca 2020. otvorilo put za posljednje korake prema usvajanju Fonda za oporavak (Next Generation EU) vrijednog 750 milijardi eura. Ta hitno potrebna sredstva za gospodarski i društveni oporavak EU-a tijekom i nakon pandemije COVID-19 bit će isplaćena što je prije moguće.

Nakon teškog početka godine, Europa se ponovno suočava s naglo rastućim brojem slučajeva, što ozbiljno opterećuje zdravstvene sustave i medicinsko osoblje u cijeloj Uniji. EU ulaže znatne napore i sredstva u razvoj cjepiva i osigurava da ono bude dostupno svim Europljanima. EU neće napraviti kompromis u pogledu sigurnosti cjepiva kako bi ubrzao razvojni proces.¹³

U skladu s ugovorima EU, države članice odgovorne su za mjere odgovora na Covid-19 na nacionalnoj razini, posebno u pogledu nacionalnih zdravstvenih sustava, repatrijacije građana ili ograničenja u javnom životu.

Europska komisija je u pandemiji u svrhu istraživanja uložila više od milijardu eura:

Područje investicije	Iznos uloga u milijunima eura
Razvoj tretmana, testova i cjepiva	450
Jamstvo za kredite europskih investicijskih banaka za istraživanje COVID-19 u ranoj fazi	400
Inovacije u rješavanju pandemije u okviru Europskog vijeća	150
Fond solidarnosti za prirodne katastrofe i hitne slučajeve u javnom zdravstvu	800

Izvor: EU2020, FAQ-What is the European Union doing about the Covid-19 pandemic?, [online fotografija], <https://www.eu2020.de/eu2020-en/news/article/covid-19-pandemic-what-is-the-eu-doing-eu2020/2381460> , (pristupljeno 05.10.2020.)

Na posebnom sastanku Europskog vijeća utvrđen je Fond za oporavak ekonomije u EU. Fond za oporavak dio je prerađenog proračuna i iznosi 750 milijardi eura. Od 750 milijardi dio od 390 milijardi stavljen je na raspolaganje posebno teško pogođenim državama članicama u obliku bespovratnih sredstava a ostalih 360 milijardi bit će pušten u opticaj u obliku raznih zajmova.

¹³ EU2020, FAQ- What is the European Union doing about the Covid-19 pandemic?, 28.12.2020., [website], <https://www.eu2020.de/eu2020-en/news/article/covid-19-pandemic-what-is-the-eu-doing-eu2020/2381460> , (pristupljeno 05.10.2020.)

Također je sastavljen program pomoći ukupne svote od preko 500 milijardi eura, a temelji se na 3 dijela:

1. Pomoć u poslovanju (pružanje pomoći malim i srednjim poduzetnicima u financiranju neposrednih obaveza)
2. Pomoć za radnike (financiranje kratkoročnog rada u svrhu smanjenja rizika od nezaposlenosti)
3. Pomoć za posebne potrebe država članica osigurana od strane Europskog mehanizma za stabilnost (ESM)

Za vrijeme ekonomske krize u EU tražilo se rješenje za otpornost EU u takvim slučajevima stoga će Europa primjenjivati model „otvorene strateške autonomije”. To zapravo znači pojačanje sposobnosti EU-a da se neovisno i odlučno zalaže za vlastite interese dok nastavlja surađivati s partnerima širom svijeta kako bi ponudio globalna rješenja za globalne izazove. EU se vjerojatno ne može osloniti samo na sebe kad je riječ o proizvodnji određenih složenih zdravstvenih proizvoda, kao što se ne može sam suočiti sa svjetskim izazovima povezanim s klimatskim promjenama i okolišem.

Kako bi se povećala otpornost, EU će trebati djelovati i na unutarnjoj i na vanjskoj razini. Na vanjskoj razini bit će važno razviti međunarodne mjere upravljanja koje doprinose stabilnosti i predvidljivosti. Trgovinska politika može igrati vodeću ulogu u tom području putem, primjerice, podržavanja trgovine temeljene na pravilima, izgradnje međusobno korisnih partnerstava i promicanja multilateralnih, plurilateralnih i bilateralnih trgovinskih sporazuma s važnim popratnim učincima u ostalim područjima politike ili promicanjem međunarodne uloge eura.

Koristi od ulaganja EU-a trebaju djelovati kao poticaj našim partnerima za poboljšanje njihova domaćeg poslovnog okruženja i osigurati da poduzeća u EU-u ne nailaze na diskriminaciju. Međunarodna ulagačka politika EU-a, koja je dio njegove trgovinske politike, trebat će stremiti ovom cilju u skladu sa širim društvenim zahtjevima, posebice onima za održivim i odgovornim ulaganjem. Uloga trgovinske politike na unutarnjoj razini EU-a uključuje podržavanje konkurentnosti naših industrija (korištenjem prilika za izvoz i

postavljanjem standarda), pomoć u zaštiti poduzeća i radnika u EU-u od sve većeg mnoštva nepoštenih trgovinskih praksi i doprinos sigurnosti, posebice s pomoću provjera izravnih stranih ulaganja i kontrole izvoza za robu s dvojnomo namjenom. Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 jasno je potvrdila da EU, ako želi ostati otvoreno područje za ulaganja, treba moći kontrolirati tko ulaže na njegovu teritoriju i u koju svrhu te reagirati kada strano ulaganje predstavlja prijetnju sigurnosti i javnom redu. Uredba EU-a o provjeri izravnih stranih ulaganja, u kombinaciji s učinkovitim mehanizmima provjere u državama članicama, treba štiti poduzeća i građane od rizika povezanih sa stranim ulaganjima. Važnost tog mehanizma vjerojatno će porasti u nadolazećim godinama kako se pojavljuju nove prijetnje i akteri.

Očekuje se da će kriza uzrokovana bolešću COVID-19 dovesti do duboke globalne recesije s visokim razinama nezaposlenosti, rastućim javnim dugovima, manjim privatnim ulaganjima (smanjenje od barem 30 % u svjetskim tokovima izravnih stranih ulaganja), što bi moglo dovesti do veće uloge države u upravljanju gospodarstvom. Da bi trgovina i ulaganja bili uspješni i da bismo što više povećali izgleda za gospodarski oporavak, bit će potreban stabilan, predvidljiv i pouzdan okvir za međunarodno upravljanje gospodarstvom temeljen na pravilima.

Posljedično, potrebno je poduzeti sve kako bi se WTO reformirala i ponovno uspostavila kao učinkovit forum za razvijanje novih i prikladnih trgovinskih pravila, osiguranje njihove provedbe i pomoć pri rješavanju sporova.

U nadolazećim godinama isto će tako biti ključno da gospodarstvo EU-a iskoristi inozemne prilike zarast. U ovom je području EU već sada u dobrom položaju zahvaljujući mreži trgovinskih sporazuma sa 76 država širom svijeta.

Treba učiniti više kako bi se pomoglo našim izvornicima, posebice MSP-ovima, da uživaju sve prednosti tih sporazuma tako što će se osigurati veći pristup tržištu i olakšavanje trgovine, poboljšati uvjeti za ulaganja, štiti prava intelektualnog vlasništva, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla, ali i usredotočiti na pitanja provedbe i izvršavanja te, općenitije, pružati stabilnost i predvidljivost koje su gospodarskim subjektima potrebne. U tom bi pogledu trebalo razmotriti jačanje programa izvoznih kredita EU-a.

Promicanje međunarodne regulatorne suradnje treba odigrati važnu ulogu u tom pogledu. Europski propisi često imaju globalni utjecaj, primjerice kad je riječ o privatnosti podataka

i standardima u području okoliša i klimatskih promjena. EU je bio i veoma aktivno uključen u razvoj međunarodnih standarda i neki od naših trgovinskih sporazuma imaju element regulatorne suradnje. EU će odigrati ključnu ulogu u razvoju propisa i standarda za nove i zelene tehnologije, koje su ključ za buduću održivu konkurentnost i rast.

Posebno se treba usredotočiti na najbliže partnere EU-a u susjednoj regiji i Africi. Te države, povrh svoje zemljopisne i geopolitičke važnosti, pružaju važna tržišta za rast i proizvodnju, kao i ključan izvor za uvoz robe i usluga te integraciju lanca vrijednosti. Stoga će i EU i ti partneri imati koristi od dodatnog osnaživanja trgovinskih i ulagačkih odnosa, uključujući one na multilateralnoj razini.¹⁴

3.3. Carine u vrijeme pandemije

Svjetska zdravstvena organizacija proglasila je 30. siječnja 2020. izvanredno stanje javnog zdravlja od međunarodnog značaja zbog bolesti COVID-19. Zatim je 11. ožujka 2020. tu bolest proglasila pandemijom. COVID-19 izazvao je zaraze u svim državama članicama. S obzirom na alarmantno povećavanje broja slučajeva i nedostatak sredstava za suzbijanje pandemije bolesti COVID-19, brojne države članice proglasile su izvanredno stanje. Radi borbe protiv učinaka pandemije bolesti COVID-19, upućeni su zahtjevi za oslobađanje od uvoznih carina i poreza na dodanu vrijednost (PDV) na uvezenu robu.¹⁵

Pandemija bolesti COVID-19 i ekstremne poteškoće koje ona uzrokuje su elementarna nepogoda stoga je primjereno odobriti oslobođenje od carina za robu uvezenu za potrebe opisane u članku 74. Uredbe (EZ) br. 1186/2009 i oslobođenje od poreza na dodanu vrijednost (PDV) za robu uvezenu za potrebe opisane u članku 51. Direktive 2009/132/EZ. Države članice trebale bi obavijestiti Komisiju o prirodi i količini različite robe koja je oslobođena carine i PDV-a u cilju borbe protiv učinaka pandemije bolesti

¹⁴ EU2020, *FAQ- What is the European Union doing about the Covid-19 pandemic?*, 28.12.2020., [website], <https://www.eu2020.de/eu2020-en/news/article/covid-19-pandemic-what-is-the-eu-doing-eu2020/2381460>, (pristupljeno 05.10.2021.)

¹⁵ Službeni list Europske Unije, *Odluke o oslobađanju od carina i PDV-a pri uvozu robe za borbu protiv učinaka pandemije Covid-19 tijekom 2020.*, [website], <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D0491&from=HR>, (pristupljeno 05.10.2021.)

COVID-19, o organizacijama koje su odobrene za podjelu ili stavljanje na raspolaganje te robe i o mjerama poduzetima kako bi se spriječilo da se ta roba upotrijebi u druge svrhe osim za borbu protiv učinaka te pandemije.

Dopušta se uvoz oslobođen uvoznih carina ako je roba namijenjena za:

- besplatnu podjelu osobama pogođenima pandemijom bolesti COVID-19, osobama koje su ugrožene tom pandemijom ili osobama uključenima u borbu protiv nje
- besplatno stavljanje na raspolaganje osobama pogođenima pandemijom bolesti COVID-19, osobama koje su ugrožene tom pandemijom ili osobama uključenima u borbu protiv nje, pri čemu ta roba ostaje u vlasništvu tijela i organizacija
- borbu protiv pandemije ukoliko roba ispunjava zahtjeve iz članaka 75., 78., 79. i 80. Uredbe (EZ) br. 1186/2009 i članaka 52., 55., 56. i 57. Direktive 2009/132/EZ;
- robu koju uvoze, ili se ona uvozi u njihovo ime, za puštanje u slobodni promet, državne organizacije, uključujući državna tijela, javna tijela i ostala javnopravna tijela, ili organizacije koje su odobrila nadležna tijela u državama članicama¹⁶

Roba se ujedno oslobađa od uvoznih carina i od PDV-a na uvoz ako se uvozi kako bi je u slobodni promet pustile agencije za pomoć u slučaju katastrofe, ili ako se to provodi u njihovo ime, radi podmirivanja njihovih potreba u razdoblju u kojem pružaju pomoć osobama pogođenima pandemijom bolesti COVID-19, osobama koje su ugrožene tom pandemijom ili osobama uključenima u borbu protiv nje.

¹⁶ Službeni list Europske Unije, *Odluke o oslobađanju od carina i PDV-a pri uvozu robe za borbu protiv učinaka pandemije Covid-19 tijekom 2020.*, [website], <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D0491&from=HR>, (pristupljeno 05.10.2021.)

4. POSLJEDICE PANDEMIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Kao početka posljedica pandemija tijekom 2020. godine ostvario se izrazito snažan tromjesečni pad realnog BDP-a te je nakon toga drugo tromjesečje 2020. godine ostvarilo pad od 15 % uzrokovano globalnom pandemijom Covid-19. U trećem tromjesečju 2020. godine došlo je do oporavka gospodarske aktivnosti na području Republike Hrvatske te se ostvario porast od 6,9%. Naime, unatoč rastu na tromjesečnoj razini realni BDP bio je u trećem tromjesečju za 10,0% manji u odnosu na isto razdoblje 2019. godine. U 2020. godini realna godišnja stopa promjene BDP-a iznosila je -8%.¹⁷ Prema statističkim podacima za 2020. godinu u posljednjem tromjesečju nastavio se oporavak gospodarstva, iako sa znatno slabijom dinamikom temeljeno na pogoršanju epidemiološke situacije. Smanjenje gospodarske aktivnosti orijentirano na znatni pad realnog BDP-a na godišnjoj razini je nastao temeljem pada ukupnog izvoza proizvoda a posebice usluga. Zatvaranje granica obustavilo je putovanja kao i pružanje turističkih usluga, time se ostvario znatan gubitak i pad u trgovini pružanja usluga. Nadalje, negativan doprinos rastu ponajviše su imale utjecaj sastavnice domaće potražnje te je u takvim uvjetima uvoz proizvoda i usluga doživio znatno smanjenje iako manje nego ukupni izvoz te je doprinos neto inozemne potražnje ukupnom gospodarstvu u trećem tromjesečju bio negativan. Prema obračunu BDP-a proizvodna strana prikazuje bruto dodanu vrijednost u trećem tromjesečju sa smanjenjem za 7,6% u odnosu na isto razdoblje 2019. godine, dok je u drugom tromjesečju stopa pada iznosila 12,0%. Statistički podaci koji ujedno prikazuju i znatne posljedice pandemije prikazuju da je BDV pao izrazito manje nego BDP. BDV je ostvario gubitak odnosno smanjenje u djelatnostima trgovine na veliko i u maloprodajama, prijevozu i skladištenju, smještaju te pripremi i usluživanju hrane. Smanjenjem provedbe turizma i turističkih usluga, smanjenje se odrazilo i na BDV kroz djelatnosti koje su povezane s turizmom i čija je aktivnost osjetljiva na mjere fizičkog distanciranja. Prema kretanjima inozemne potražnje, ukupan ostvareni izvoz u 2020. godini u razdoblju od srpnja do rujna bio je znatno manji u odnosu na 2019. godinu te se prikazuje kroz smanjenje od 32,3%. Takvi statistički podaci prikazuju izraziti utjecaj epidemioloških mjera a posebice fizičkog

¹⁷HNB, *Makroekonomska kretanja i prognoze. Agregatna ponuda i potražnja.*, 2020., [website], https://www.hnb.hr/documents/20182/3398618/hMKP_09.pdf?, (pristupljeno 23.07.2021.)

distanciranja u cilju suzbijanja pandemije na turističku djelatnost uz posljedični globalni pad potražnje za turističkim uslugama.¹⁸ Nakon zimskih perioda u kojima je epidemiološka situacija bila znatno gora u odnosu na ljetni period te popraćena određenim mjerama koje su dovodile do obustave poslovanja, ljetni period omogućio je smanjenje zaraze a samim time i ukidanje pojedinih mjera što je imalo učinak na oporavak turističke aktivnosti. Oporavak turističke djelatnosti i provođenja trgovine uslugama znatno se odražava tijekom ljetnog perioda, čime svjedoče podaci o broju ostvarenih turističkih noćenja.

Izvoz robe ostvario je porast u trećem tromjesečju 2020. godine popraćen rastom izvoza u svim sastavnicama GIG-a. Osobna potrošnja se jednim dijelom oporavila u trećem tromjesečju te je ostvarila povećanje za 8,7% u odnosu na prethodna tri mjeseca. Ukidanje pojedinih mjera na temelju povoljnog kretanja epidemiološke situacije, utječu na normalan tijek provođenja poslovanja a samim time utječu i na oporavak potrošačkog optimizma i njihovom željom i potrebom za kupnjom. Prema podacima o građevinskim radovima prikazuje se povećanje i oporavak investicijskih aktivnosti u periodu trećeg tromjesečja 2020. godine. Uz investicijsku aktivnost znatno je povećan i rast obujma radova na zgradama i pojedinim građevinskim objektima što prikazuje da su javni investicijski projekti bili podržani aktivnostima privatnog sektora i opće države. Zatim prema nominalnim podacima prikazano je da se na godišnjoj razini od početka pandemije do sada izrazito povećala naknada zaposlenima što je posljedica povećanog broja prekovremenih sati u zdravstvenim ustanovama uzrokovanim pogoršanjem epidemiološke situacije i potražnjom za zdravstvenim radnicima. Isto tako, ostvarilo se povećanje potrošnje proizvoda i usluga na zdravstvenom području putem nabave medicinskih oprema, dezinfekcijskih sredstava, zaštitnih maski i zaštite odjeće. Godišnji pad ukupnog uvoza u trećem tromjesečju 2020. godine bio je snažan ali manji od pada ukupnog izvoza čime se prikazao negativan doprinos neto inozemne potražnje ukupnoj promjeni BDP-a izražen u 17,4%.

¹⁸ HNB, *Makroekonomska kretanja i prognoze. Agregatna ponuda I potražnja.*, 2020., [website], https://www.hnb.hr/documents/20182/3398618/hMKP_09.pdf?, (pristupljeno 23.07.2021.)

U 2021. godini se očekuje oporavak gospodarskih aktivnosti uz pretpostavke da će se epidemiološka situacija adekvatno i uspješno kontrolirati te uz provođenje određenih mjera i pravila, svakodnevne aktivnosti pojedinaca kao i poslovanje provoditi će se normalnim tijekom. Nadalje, 2021. godina donosi primjenu učinkovitog cjepiva putem koje dolazi do mogućnosti ukidanja primjene najstrožih ograničavajućih epidemioloških mjera kao i povećanja gospodarskog rasta. Predviđeni rast izvoza proizvoda i usluga trebao bi pružati najveći doprinos oporavku gospodarstva u cjelini. Uz povećanje sastavnica domaće potražnje predviđa se povećanje i osobne potrošnje, što u kombinaciji doprinosi oporavku na tržištu rada. Zatim se u 2021. godini očekuje rast bruto investicija u fiksni kapital te porast investicija privatnog sektora nastalih putem reakcije na odgođenu investicijsku potrošnju i daljnji rast priljeva sredstava iz fondova EU-a.¹⁹ Obzirom na navedena očekivanja i razvoj epidemiološke situacije uz dostupnost primjene cjepiva u svrhu zaštite od zaraze, samim time mogao bi se ostvariti pozitivan gospodarski rast kroz utjecaj doprinosa neto inozemne potražnje. Rizici središnjih vrijednosti tijekom pandemije kroz projekciju BDP-a bili su uravnoteženi te su glavni pozitivni i negativni rizici bili direktno vezani uz razvoj epidemiološke situacije te uvođenje određenih mjera ograničavanja s ciljem suzbijanja pandemije. Negativni rizik koji se odnosi na gospodarski rast prikazuje se kroz mogućnost pojačanog širenja zaraze sa posljedicom uvođenja restriktivnijih mjera te uz navedeno postoji mogućnost pojave problema u distribuciji i učinkovitosti novih cjepiva te uz potporu fondova EU-a slabiju od očekivane. Pozitivni rizici se odnose na mogućnost da se većina stanovništva na području Republike Hrvatske kao i pojedini vanjskotrgovinski partneri cijepi prije iduće godine odnosno turističke sezone.

4.1. Robni uvoz i izvoz u Republici Hrvatskoj

Iz prvih rezultata o robnoj razmjeni u prvih šest mjeseci, ali i podataka o kretanju BDP-a, vidljivo je da je u tom razdoblju došlo do osjetnog smanjivanja vrijednosti robnog izvoza

¹⁹ HNB, *Makroekonomska kretanja i prognoze. Agregatna ponuda I potražnja.*, 2020., [website], https://www.hnb.hr/documents/20182/3398618/hMKP_09.pdf?, (pristupljeno 10.10.2021.)

i uvoza Hrvatske. Takva kretanja bila su rezultat negativnog utjecaja pandemije izazvane širenjem koronavirusa, odnosno globalno otežanog protoka roba te smanjene inozemne i domaće potražnje. Za Hrvatsku su pritom najznačajnija zbivanja na području Europske unije na čije tržište Hrvatska plasira približno 70% svog robnog izvoza, a na razini te integracije je u prvih šest mjeseci ove godine došlo do realnog pada BDP-a od 8,3%, te do realnog pada vrijednosti robnog uvoza od čak 9,7%. Pritom je u Italiji, koja je pojedinačno najveće tržište Hrvatske, došlo do pada BDP-a od 12%, a uvoza od čak 14,1%.

Sve to dovelo je u prvih šest mjeseci do pada izvoza od 5,9% na godišnjoj razini te do pada uvoza za 11,3%. Kod izvoza je smanjena vrijednost kod niza proizvoda, a je najviše smanjen izvoz naftnih derivata te motornih vozila i dijelova.²⁰ S druge strane, snažniji utjecaj na umjereni pad izvoza imalo je povećanje vrijednosti izvoza djelatnosti rudarstva i vađenja, odnosno sirove nafte, a znatnije je povećan i izvoz proizvoda primarnih djelatnosti te brodova i ostalih plovila. Promatrano prema tržištima, najveći pad vrijednosti izvoza zabilježen je prema pet najvećih (Italija, Njemačka, Slovenija, Austrija, BiH) te prema SAD-u. Pad izvoza prema Italiji iznosio je na godišnjoj razini čak 33%, odnosno 242 milijuna eura. Među zemljama prema kojima je izvoz povećan isticale su se Mađarska, zbog izvoza sirove nafte, te Luksemburg, prema kojem je ostvaren iznos brodova.²¹

Najveći utjecaj na ukupan pad vrijednosti uvoza imali su isti proizvod kao i kod izvoza; naftni derivati i motorna vozila. Pritom je na uvoz naftnih derivata snažno utjecao pad cijene sirove nafte na globalnoj razini, kao i smanjena domaća potražnja, dok je na uvoz automobila uz pad domaće potražnje znatno utjecao i pad trgovine (smanjeni izvoz) ovom vrstom roba.

²⁰ HGK, *Znatno smanjena vrijednost robnog izvoza i uvoza*, 08.09.2020., [website], <https://www.hgk.hr/znatno-smanjena-vrijednost-robnog-izvoza-i-uvoza>, (pristupljeno 10.10.2021.)

²¹ Hrvatska gospodarska komora, *Znatno smanjena vrijednost robnog izvoza i uvoza*, 08.09.2020., [website], <https://www.hgk.hr/znatno-smanjena-vrijednost-robnog-izvoza-i-uvoza>, (pristupljeno 10.10.2021.)

Za promatrano razdoblje ipak je važno istaknuti da je Hrvatska bila jedna od članica EU u kojima je zabilježen manji pad vrijednosti izvoza. Prema podacima Eurostata, koji se lagano razlikuju od podataka DZS-a, Hrvatska se po zabilježenom padu nalazila tek na 22. mjestu, daleko od stopa pada preko 20% zabilježenim u Francuskoj i Luksemburgu.

Prvi rezultati DZS-a o robnoj razmjeni u sedam mjeseci pokazuju da je pad izvoza bio nešto izraženiji, oko 7,7%, dok je pad vrijednosti uvoza tek blago povećan na 11,9%.²²

Ministarstvo financija i carinska uprava Republike Hrvatske izdali su privremene mjere vezane za uvoz i izvoz robe na teritoriju RH:

1. **Privremeno uvođenje obračunskog PDV-a pri uvozu:**

Temeljem odredbi Općeg poreznog zakona („Narodne novine“ br. 115/16, 106/18, 121/19 i 32/20) i Pravilnika o provedbi Općeg poreznog zakona („Narodne novine“ br. 45/19, 35/20 i 43/20), za uvoz dobara obavljen do isteka roka od tri mjeseca nakon stupanja na snagu članka 107.a Općeg poreznog zakona (tj. do 20. lipnja 2020.) uvedena je mogućnost plaćanja PDV-a pri uvozu iskazivanjem kroz obveze u prijavi PDV-a.

Mogućnost plaćanja uvoznog PDV-a iskazivanjem obveze u prijavi poreza na dodanu vrijednost mogu koristiti uvoznici/porezni obveznici koji su upisani u registar obveznika PDV-a prema posebnom propisu i iskazuju taj porez kao obvezu u prijavi PDV-a, te koji odgovarajućim ispunjavanjem uvozne carinske deklaracije zatraže ovu pogodnost. Osim što će pozitivno utjecati na likvidnost gospodarstva, ova mjera će pozitivno utjecati i na rasterećenje garancija koje se koriste u postupku puštanja u slobodan promet zbog činjenice da se pri korištenju obračunskog PDV-a pri uvozu utvrđeni iznos duga po osnovi PDV-a ne zadužuje na referentni iznos položene garancije.²³

2. **Ograničenje izvoza vezano uz Covid-19:**

²² HGK, *Znatno smanjena vrijednost robnog izvoza i uvoza*, 08.09.2020., [website], <https://www.hgk.hr/znatno-smanjena-vrijednost-robnog-izvoza-i-uvoza>, (pristupljeno 10.10.2021.)

²³ Ministarstvo financija, Carinska uprava, *Privremeno uvođenje obračunskog PDV-a pri uvozu*, 09.04.2020., [website], <https://carina.gov.hr/vijesti/privremeno-uvodjenje-obracunskog-pdv-a-pri-uvozu-nove-informacije/8483>, (pristupljeno 10.10.2021.)

Zbog toga je znatno porasla potreba za osobnom zaštitnom opremom. S obzirom na bit te opreme i hitnost okolnosti ta je oprema osnovni proizvod jer je nužna za sprečavanje daljnjeg širenja bolesti i zaštitu zdravlja medicinskog osoblja koje liječi zaražene pacijente. Izvoz određenih količina tih proizvoda može se odobriti u posebnim okolnostima, kao pomoć trećim zemljama, ovisno o potrebama država članica. Uredba je stupila na snagu 26. travnja 2020. i primjenjuje se na razdoblje od trideset dana. Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama. Za izvoz iz Unije osobne zaštitne opreme, neovisno o tome potječe li iz Unije, nužno je odobrenje za izvoz u skladu s propisanim obrascem. Odobrenje izdaje Ministarstvo vanjskih i europskih poslova.²⁴

²⁴ Gospodarska diplomacija, Provedbena Uredba Komisije (EU) 2020/568 od 23. travnja 2020. o uvođenju obveze predocjenja odobrenja u slučaju izvoza određenih proizvoda, [website], <http://gd.mvep.hr/hr/kontrola-izvoza/osobna-zastitna-oprema/>, (pristupljeno 16.10.2021.)

ZAKLJUČAK

Pandemija COVID-19 je svojom pojavom izrazito promijenila način kojim ljudi obavljaju svoje radne aktivnosti isto kao i poslodavci koji su nakon pojave pandemije morali naučiti živjeti i raditi po novim pravilima u skladu s novonastalom situacijom. Globalni lanci opskrbe su doživjeli izrazite promjene i poremećaje uključujući smanjenje obujma trgovine, pad izravnih stranih ulaganja, smanjenje potražnje za robom široke potrošnje, smanjenje cijena proizvoda i opći ekonomski pad kojim su ponajviše pogođene zemlje u razvoju. Provođenjem mjera u cilju obustave širenja zaraze i dobiti za stanovnike diljem svijeta, provedene su i restriktivne mjere koje su život svakog čovjeka promijenile u potpunosti kao i način trgovine. Ograničavanje putovanja, promicanje rada na daljinu, otkazivanje masovnih okupljanja i poticanje socijalnog distanciranja, samo su neke od mjera koje su provedene i samim time su ostavile značajne posljedice na trgovinu, turizam i ekonomiju. Uvođenjem navedenih mjera došlo je do znatnih promjena poslovanja i življenja, socijalno distanciranje kao osnovna mjera ubrzala je provođenje digitalne transformacije uvođenjem poslovanja putem rada na daljinu kao i komunikacije između pojedinaca provedeno temeljem istog. Utjecajem Svjetske trgovinske organizacije i Europske komisije, uvedene su razne mjere potpora kojim se olakšava svakodnevno poslovanje. Također je bitno napomenuti da su se smanjile carine uvoza i izvoza za sredstva koja olakšavaju borbu protiv pandemije. Digitalna transformacija je tijekom ove pandemije provedena kao osnovno sredstvo borbe protiv pandemije posebice kroz područje svjetske trgovine koja se provodi temeljem narudžbe i kupnje putem internetskih stranica. Ublažavanje gospodarskog usporavanja i održavanje te ubrzanje dobiti gospodarstva kao glavnu ulogu preuzela je digitalna transformacija, odnosno internet. Osim poduzeća i stanovništva, također i vlada provodi ključnu ulogu u pomaganju provedbe digitalne transakcije i olakšavanje pristupa internetu svakom pojedincu diljem svijeta, u korist poduzeća i pojedinaca te gospodarstva u cjelini.

UTJECAJ PANDEMIJE COVID -19 NA SVJETSKU TRGOVINU I TRGOVINSKU POLITIKE

Pandemija Covid-19 izrazito je utjecala na ekonomski pad i time obuhvatila pojedince, poduzeća i cjelokupne državne sustave. Trgovina je posljedično ozbiljno poremećena šokovima ponude i potražnje. Prvi rezultati DZS-a o robnoj razmjeni u sedam mjeseci pokazuju da je pad izvoza bio nešto izraženiji, oko 7,7%, dok je pad vrijednosti uvoza tek blago povećan na 11,9%. Prema osnovama trgovinskih politika, kriza uzrokovana virusom Covid-19 ukazala je na mnoge slabe točke koje je potrebno razmotriti, kako u svijetu tako i u EU-u. Javili su se neposredni problemi u pogledu opskrbe medicinskom i zaštitnom opremom, kriza je ukazala na rizike prekomjerne ovisnosti o jednom ili ograničenom broju opskrbljivača kritičnih proizvoda i usluga u tim sektorima. Borba za opstanak nikada nije bila jača, kompanije se udružuju da bi preživjele, a neke i propadaju. Potražnja za određenim proizvodima pada zbog financijske nestabilnosti, što se negativno reflektira na svjetsku trgovinu. Nadalje, Covid-19 je svijetu poslužio kao podsjetnik da se život provodi u međuovisnom svijetu koji donosi mogućnosti, ali i opasnosti te je rasvijetlio čitav niz već postojećih uvjeta, od povećane nejednakosti, do neodrživog duga i raširenog uništavanja okoliša koji su ostali nerazriješeni nakon globalne financijske krize.

Ključne riječi: pandemija Covid-19 , trgovina, trgovinska politika

Summary

THE IMPACT OF THE CORONAVIRUS PANDEMIC ON THE INTERNATIONAL TRADE AND ON THE TRADE POLICY

The Covid-19 pandemic has had a profound impact on the economic downturn in the lives of every single individual, company, and the entire state system. Production fell sharply as job losses piled up. Trade has consequently been severely disrupted by supply and demand shocks. First results of DZS-a about trade exchange in the first seven months, shows that export was decreased by 7,7%, and import is decreased by 11,9%. According to trade policy fundamentals, the crisis caused by Covid-19 has highlighted many weaknesses that need to be considered, both worldwide and in the EU. There were immediate problems with the supply of medical and protective equipment, the crisis pointed to the risks of over-reliance on one or a limited number of suppliers of critical products and services in these sectors. The struggle for survival has never been stronger, companies are working together to survive, and some of them are closing. Demand for certain products is falling due to financial instability, which has a negative impact on world trade. Furthermore, Covid19 served as a reminder to the world that life is spent in a closely interdependent world that brings opportunities but also dangers, and shed light on a range of pre-existing conditions, from increased inequality to unsustainable debt and widespread environmental degradation financial crisis.

Key words: Covid-19 pandemic, international trade, trade policy

LITERATURA

Andrijanić I., *Poslovanje u vanjskoj trgovini*, Zagreb, Mikrorad, 2005.

Burzanović T., „*Ekonomski i socijalni uticaj COVID-19*“, u World Bank Group, *Zapadni Balkan*, no. 17, 2020.

Stojčić, N., *Učinci pandemije Covid-19 na izvoznu konkurentnost poduzeća prerađivačke industrije u Hrvatskoj*, *Ekonomska misao i praksa*, 2020, br. 2, str. 347366.

I. Andrijanić, *Poslovanje u vanjskoj trgovini*, 2005., str.241

L. Rogić Dumančić, Ž. Bogdan i I. Raguž Krištić, *Utjecaj Covid-19 krize na hrvatsko gospodarstvo*, [website], 2020., <https://ideas.repec.org/h/hde/opchap/28-04.html> , (pristupljeno 14.06.2021.).

J.Tica i K. Bačić(ed.), *Ekonomska politika u 2021. godini – Hrvatska poslije pandemije*, [website], 2020., <https://ideas.repec.org/h/hde/opchap/28-04.html>, (pristupljeno 14.06.2021.)

UNCTAD, *Utjecaj pandemije COVID-19 na trgovinu i razvoj*, [online fotografija], https://unctad.org/system/files/official-document/gdsdsimisc2021d3_en.pdf , (pristupljeno 14.07.2021.)

UNCTAD, *Utjecaj pandemije COVID-19 na trgovinu i razvoj*, [website], <https://unctad.org/programme/covid-19-response/impact-on-trade-and-development-2021>, (pristupljeno 15.07.2021.)

WTO, *Trade costs in the time of global pandemic*, [online fotografija], https://www.wto.org/english/tratop_e/covid19_e/trade_costs_report_e.pdf , (pristupljeno 25.09.2021.)

UNCTAD, *Defending competition in the markets during Covid-19*, [website] <https://unctad.org/es/node/2371>, (pristupljeno 25.09.2021.)

WTO, *Trade in medical goods in the context of tackling Covid-19, Developments in the first half of 2020*. [online fotografija], https://www.wto.org/english/tratop_e/covid19_e/medical_goods_update_e.pdf, (pristupljeno 28.08.2021.)

WTO, *Trade in medical goods in the context of tackling Covid-19, Developments in the first half of 2020*, [website], https://www.wto.org/english/tratop_e/covid19_e/medical_goods_update_e.pdf , (pristupljeno 28.08.2021.)

WTO, *World trade primed for strong but uneven recovery after Covid-19 pandemic shock*, [website], https://www.wto.org/english/news_e/pres21_e/pr876_e.htm , (pristupljeno 21.09.2021.)

WTO, *Improving trade data for products essential to fight Covid-19*, [website] , https://www.wto.org/english/tratop_e/covid19_e/trade_data_report_e.pdf , (pristupljeno 29.08.2021.)

UNCTAD, *Impact of e-commerce in Covid – 19*, [website], https://unctad.org/system/files/official-document/tn_unctad_ict4d18_en.pdf , (pristupljeno 20.09.2021.)

UNCTAD, *Technical Notes on ICT for development*, [website], https://unctad.org/system/files/official-document/dtlstict2020d13_en_0.pdf, (pristupljeno 20.09.2021.)

„Privredni“, Kako će pandemija utjecati na svjetsko gospodarstvo i globalnu razmjenu, 4. travnja 2020., <https://privredni.hr/kako-ce-korona-virus-utjecati-na-svjetsko-gospodarsvo-i-globalnu-razmjenu>, (pristupljeno 21.07.2021.)

WTO, *World Trade Statistical Review 2020*, [website], https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2020_e/wts2020chapter03_e.pdf, (pristupljeno 01.07.2021.)

UNCTAD, *Defending competition in the markets during COVID-19*, [website], https://www.concurrences.com/IMG/pdf/unctad_defending_competition_in_the_markets_during_covid-19_press_release_8_april_2020.pdf?59239/c2f6a6d3ec259b803bdd4aeb0a523dd752903249, (pristupljeno 15.09.2021)

Croatian, *WTO: Svjetska trgovina će u 2021. porasti za 8%*, 1. travanj 2021., [website], <http://croatian.cri.cn/vijesti/3742/20210401/643894.html>, (pristupljeno 15.09.2021.)

EU2020, FAQ-What is the European Union doing about the Covid-19 pandemic?, [online fotografija], <https://www.eu2020.de/eu2020-en/news/article/covid-19-pandemic-what-is-the-eu-doing-eu2020/2381460>, (pristupljeno 05.10.2020.)

EU2020, FAQ- *What is the European Union doing about the Covid-19 pandemic?*, 28.12.2020., [website], <https://www.eu2020.de/eu2020-en/news/article/covid-19-pandemic-what-is-the-eu-doing-eu2020/2381460>, (pristupljeno 05.10.2020.)

Službeni list Europske Unije, *Odluke o oslobađanju od carina i PDV-a pri uvozu robe za borbu protiv učinaka pandemije Covid-19 tijekom 2020.*, [website], <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D0491&from=HR>, (pristupljeno 05.10.2021.)

HNB, *Makroekonomska kretanja i prognoze. Agregatna ponuda I potražnja.*, 2020., [website], https://www.hnb.hr/documents/20182/3398618/hMKP_09.pdf? , (pristupljeno 23.07.2021.)

Hrvatska gospodarska komora, *Znatno smanjena vrijednost robnog izvoza i uvoza* , 08.09.2020., [website], <https://www.hgk.hr/znatno-smanjena-vrijednost-robnog-izvoza-i-uvoza> , (pristupljeno 10.10.2021.)

Ministarstvo financija, Carinska uprava, *Privremeno uvođenje obračunskog PDV-a pri uvozu*, 09.04.2020., [website], <https://carina.gov.hr/vijesti/privremeno-uvodjenje-obracunskog-pdv-a-pri-uvozu-nove-informacije/8483> , (pristupljeno 10.10.2021.)

Gospodarska diplomacija, Provedbena Uredba Komisije (EU) 2020/568 od 23.travnja 2020. o uvođenju obveze predočenja odobrenja u slučaju izvoza određenih proizvoda, [website], <http://gd.mvep.hr/hr/kontrola-izvoza/osobna-zastitna-oprema/> , (pristupljeno 16.10.2021.)

POPIS SLIKA

Slika 1. Ukupna globalna trgovina robom 2006. – 2021.	5
Slika 2. Trgovina uslugama 2007. – 2021.	5
Slika3. Troškovi svjetske trgovine.....	7
Slika 4: Realan rast globalnog BDP-a, robnog uvoza i izvoza te razmjene roba i usluga.....	15

POPIS TABLICA

Tablica 1. Izvoz medicinskih proizvoda od 2018. do 2019. godine	9
Tablica 2: Uvoz medicinskih proizvoda od 2018. do 2019. godine	10
Tablica 3: Ključne radnje zaštite konkurencije na tržištu tijekom krize Covid-19	16

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Godišnji rast trgovine medicinskom robom prema grupama proizvoda u 2019. i 2020. godini	8
---	---